

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

6 päivänä lokakuuta 2009*

Asiassa C-335/07,

jossa on kyse EY 226 artiklaan perustuvasta jäsenyyyselvoitteiden noudattamatta jättämisestä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 16.7.2007,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään I. Koskinen, L. Parpala, M. Patakia ja S. Pardo Quintillán, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Suomen tasavalta, asiamiehinään J. Heliskoski ja A. Guimaraes-Purokoski,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: suomi.

jota tukee

Ruotsin kuningaskunta, asiamiehenään A. Falk,

väliintulijana,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit A. Ó Caoimh, J. Klučka, U. Lõhmus ja A. Arabadjiev (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: hallintovirkamies C. Strömholm,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 19.2.2009 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.3.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Euroopan yhteisöjen komissio vaatii kanteellaan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, ettei Suomen tasavalta ole noudattanut yhdyskuntajätevesien käsittelystä 21.5.1991 annetun neuvoston direktiivin 91/271/ETY (EYVL L 135, s. 40), sellaisena kuin se on muutettuna 27.2.1998 annetulla komission direktiivillä 98/15/EY (EYVL L 67, s. 29; jäljempänä direktiivi 91/271), 5 artiklan 2, 3 ja 5 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole vaatinut kaikkien yli 10 000 asukasvastineluvun (avl) taajamista peräisin olevien viemäröityjen jätevesien tehokkaampaa käsittelyä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yleissopimus Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelusta

- 2 Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelusta tehdyn yleissopimuksen (vuonna 1992 tarkistettu Helsingin sopimus) (EYVL 1994, L 73, s. 20; jäljempänä Itämerisopimus), joka hyväksyttiin Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevan yleissopimuksen (vuonna 1992 tarkistettu Helsingin sopimus) tekemisestä yhteisön puolesta 21.2.1994 tehdyllä neuvoston päätöksellä 94/157/EY (EYVL L 73, s. 19), sopimusosapuolena on eräiden jäsenvaltioiden ja Venäjän federaation lisäksi myös Euroopan yhteisö.

Yhteisön säännöstö

- 3 Direktiivin 91/271 1 artiklan mukaan direktiivi koskee yhdyskuntajätevesien keräilyä, käsittelyä ja vesistöön johtamista sekä tiettyjen teollisuudenalojen jätevesien käsittelyä ja vesistöön johtamista, ja sen tarkoituksena on suojella ympäristöä edellä mainittujen jätevesien johtamisesta aiheutuvilta haitoilta.
- 4 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

- 1) ’yhdyskuntajätevedellä’ talousjätevettä tai talous- ja teollisuusjäteveden ja/tai huleveden seosta;

--

- 4) ’taajamalla’ aluetta, jossa on niin tiheä asutus ja/tai niin runsaasti yritystoimintaa, että jätevedet on viemäroitävä ja johdettava jätevedenpuhdistamoon tai purku-paikkaan;
- 5) ’keräysjärjestelmällä’ yhdyskuntajätevesien keräämiseen ja johtamiseen käytettävää viemärijärjestelmää;

- 6) 'yhdellä avl:llä (asukasvastineluvulla)' sellaista orgaanista biologisesti hajoavaa kuormitusta, jonka viiden vuorokauden biokemiallinen hapenkulutus (BOD5) on 60 grammaa happea vuorokaudessa;

--

- 8) 'biologisella käsittelyllä' yhdyskuntajätevesien käsittelyä menetelmällä, jossa on yleensä biologisessa käsittelyssä jälkiselkeytys, tai muuta menetelmää, joka täyttää liitteen I taulukossa 1 esitetyt vaatimukset;

- 9) 'asianmukaisella käsittelyllä' yhdyskuntajätevesien käsittelyä sellaisilla menetelmillä tai siten, että purkuvesistö täyttää johtamisen jälkeen tämän tai muiden yhteisön direktiivien asiaa koskevat laatutavoitteet ja säännökset;

--

- 11) 'rehevöitymisellä' sellaista ravinteiden, erityisesti typpi- tai fosforiyhdisteiden veteen rikastumista, joka aiheuttaa levien ja muiden korkeampien kasvilajien kasvua ja aiheuttaa veden eliötasapainon häiriintymistä ja veden laatuvahtelua;

--

13) 'rannikkovesillä' laskuveden rajan tai suiston ulkopuolella olevia vesiä.”

- 5 Direktiivissä tarkoitettuihin jätevesiin sovellettavat yleiset säännöt sisältyvät direktiivin 4 artiklaan, jonka 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että viemäröidyt yhdyskuntajätevedet on ennen vesistöön johtamista käsiteltävä biologisesti tai vastaavalla tavalla – –”

- 6 Direktiivin 91/271 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on 2 kohdan soveltamiseksi määriteltävä 31 päivään joulukuuta 1993 mennessä haavoittumiselle alttiit alueet liitteessä II vahvistettujen arviointiperusteiden mukaisesti.

2. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että kaikki viemäröidyt yli 10 000 avl:n taajamien jätevedet on käsiteltävä ennen niiden johtamista haavoittumiselle alttiisiin vesistöihin 4 artiklassa säädettyä tehokkaammin viimeistään 31 päivästä joulukuuta 1998 alkaen.

3. Edellä 2 kohdassa tarkoitettujen yhdyskuntajätevesien vesistöön johtamisen on täytettävä liitteessä I olevassa B kohdassa vahvistetut olennaiset vaatimukset. – –

4. Edellä 2 ja 3 kohdassa asetettuja laitoskohtaisia vaatimuksia ei kuitenkaan tarvitse soveltaa haavoittumiselle alttiilla alueilla, jos voidaan osoittaa, että alueen kaikille yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoille tulevasta fosforin ja typen kokonaiskuormituksesta poistetaan kummastakin vähintään 75 prosenttia.

5. Edellä 2, 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen säännösten tulee koskea myös haavoittumiselle alttiin vesistön valuma-alueella sijaitsevia jätevedenpuhdistamoita, joiden jätevedet osaltaan aiheuttavat vesistön pilaantumista.

--

8. Jäsenvaltion ei tarvitse määrittää haavoittumiselle alttiita alueita tämän direktiivin soveltamista varten, jos se toteuttaa 2, 3 ja 4 kohdassa tarkoitetun käsittelyn koko alueellaan.”

7 Direktiivin liitteessä I olevan B kohdan 2 ja 3 alakohta ovat sanamuodoltaan seuraavanlaiset:

”2. Yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoilta johdettavan jäteveden on 4 ja 5 artiklan mukaisesti täytettävä taulukossa 1 esitetyt vaatimukset.

3. Yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoiden sellaisiin haavoittumiselle alttiisiin vesistöihin, jotka liitteessä II olevan A kohdan a alakohdan määritelmän mukaan ovat rehevöityviä, johdettavien jätevesien on lisäksi täytettävä tämän liitteen taulukossa 2 esitetyt vaatimukset.”

8 Mainitussa liitteessä I olevassa taulukossa 2 todetaan seuraavaa:

”Taulukko 2: Liitteessä II olevan A kohdan a alakohdassa määritellyille rehevöitymiselle alttiille alueille joutuvia yhdyskuntajätevesien puhdistuslaitosten päästöjä koskevat vaatimukset. Paikallisista olosuhteista riippuen käytetään yhtä tai kumpaakin muuttujaa. On käytettävä pitoisuuden tai poistotehon arvoja.”

9 Tämän taulukon toisen rivin mukaan kokonaistypen pitoisuuden on oltava joko enintään 15 mg/l taajamissa, joiden avl on 10 000–100 000, ja 10 mg/l tätä suuremmissa taajamissa tai sen poistotehon on oltava vähintään 70–80 prosenttia.

10 Direktiivin 91/271 liitteessä II olevan A kohdan a alakohdan toisessa alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Seuraavat ryhmät voidaan ottaa huomioon harkittaessa, mitä ravinnetta jäteveden käsittelyssä olisi jäteveden jatkokäsittelyn avulla vähennettävä:

i) järvet ja sellaiset joet, jotka laskevat järviin / altaiisiin / suljettuihin lahtiin, joissa veden vaihtuminen on todettu vähäiseksi ja joissa voi tapahtua ravinteiden rikastumista. Näillä alueilla jäteveden käsittelyyn tulisi sisältyä fosforin poisto, ellei

voida osoittaa, että fosforin poistolla ei ole vaikutusta rehevöitymiseen. Suurten taajamien jätevesien osalta voidaan harkita myös typen poistoa;

- ii) suistot, merenlahdet ja muut rannikkovedet, joissa veden on todettu vaihtuvan huonosti, tai joihin johdetaan suuria ravinnemääriä. Pienistä taajamista tulevalle kuormituksella on yleensä vain vähäinen merkitys tällaisilla alueilla, mutta suurten taajamien jätevesien käsittelyyn olisi sisällytettävä fosforin ja/tai typen poisto, ellei voida osoittaa, että poistolla ei ole vaikutusta rehevöitymiseen.”

Kansallinen säännöstö

- 11 Yleisestä viemäristä ja eräiltä teollisuudenaloilta vesiin johdettavien jätevesien sekä teollisuudesta yleiseen viemäriin johdettavien jätevesien käsittelystä 19.5.1994 tehdyn valtioneuvoston päätöksen 365/1994 4 §:n mukaan Suomen kaikkia vesiympäristöjä on pidettävä direktiivissä 91/271 tarkoitettuina haavoittumiselle alttiina alueina.
- 12 Suomen tasavallan kirjelmissä esitetystä kansallista lainsäädäntöä koskevasta kuvauksesta käy ilmi, että Suomessa kaikilla yli 100 avl:n taajamien yhdyskuntajätevesiä käsittelevillä jätevedenpuhdistamoilla on oltava ympäristölupa, joka perustuu tapauskohtaiseen harkintaan. Lupaharkinnassa otetaan aina huomioon vesien tila ja yhdyskuntajätevesien vaikutus siihen.
- 13 Ympäristölupien osalta toimivaltaisilla viranomaisilla on lupaharkintaa varten käytettävissään yli 4 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevesiä käsittelevien jäteveden-

puhdistamoiden osalta ympäristöoikeudellisen asiantuntemuksen lisäksi luonnontieteellinen ja tekninen asiantuntemus. Ympäristölupaviranomaisen on otettava huomioon lupaprosessin yhteydessä eri tahoilta saamansa tieto, mukaan lukien asianomaisen ympäristökeskuksen lausunto.

- 14 Ympäristökeskuksen tehtävänä on valvoa yleistä etua ympäristöasioissa. Sen on ympäristölupaviranomaiselle antamassaan lausunnossa esitettävä typpikuormituksen poistoa silloin, kun se on ympäristön kannalta tarpeen, kun otetaan huomioon paikalliset olosuhteet ja viimeisin tieteellinen tieto. Lähtökohtaisesti typen poistoa koskeva vaatimus on esitettävä kaikille yli 10 000 avl:n taajaman jätevedenpuhdistamoille, joiden jätevedet virtaavat suoraan Merenkurkun, joka sijoittuu Perämeren ja Selkämeren – jotka yhdessä muodostavat Pohjanlahden – väliin, eteläpuolisille merialueille. Pohjanlahti on Itämeren sivuhaara.

Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

- 15 Komissio, joka katsoi, että sekä typpi että fosfori on käsiteltävä direktiivin 91/271 5 artiklan 2, 3 ja 5 kohdassa tarkoitettu tavoin tehokkaammin (jäljempänä jälkikäsitteily) Suomen kaikissa Itämereen laskevien vesistöjen valuma-alueilla sijaitsevissa yli 10 000 avl:n taajamissa, lähetti 1.7.2002 päivätyllä kirjeellä Suomelle virallisen huomautuksen, jossa se kehotti tätä noudattamaan direktiivin 91/271 5 artiklaa.
- 16 Suomen tasavalta katsoi 27.8.2002 päivätyssä vastauksessaan noudattavansa direktiiviä 91/271. Suomen mukaan typpi poistetaan aina, kun se katsotaan tarpeelliseksi kulloinkin kyseessä olevan vesistön tila huomioon ottaen, kuten direktiivissä vaaditaan.

- 17 Komissio lähetti 1.4.2004 Suomen tasavallalle EY 226 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla perustellun lausunnon, jossa se ilmoitti katsovansa, että Suomen tasavalta ei noudata direktiivin 91/271 5 artiklan 2, 3 ja 5 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei vaadi kaikkien yli 10 000 avl:n taajamista peräisin olevien viemäröityjen jätevesien tehokkaampaa käsittelyä, ja kehotti kyseistä jäsenvaltiota toteuttamaan perustellussa lausunnossa tarkoitetut toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta.
- 18 Komissio ei ollut tyytyväinen vastaukseen, jonka Suomen viranomaiset antoivat kyseiseen perusteltuun lausuntoon, joten se nosti käsiteltävänä olevan kanteen.
- 19 Ruotsin kuningaskunta hyväksyttiin yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 7.8.2008 antamalla määräyksellä väliintulijaksi tukemaan Suomen tasavallan vaatimuksia.

Kanne

Asianosaisten lausumat

- 20 Komissio toteaa, että koska Suomen kaikki vesiympäristöt koostuvat direktiivissä 91/271 tarkoitetuista haavoittumiselle alttiista alueista, velvollisuutta huolehtia siitä, että kaikki yli 10 000 avl:n taajamista peräisin olevat viemäröidyt jätevedet on ennen niiden johtamista vesistöön käsiteltävä direktiivin 4 artiklassa säädettyä käsittelyä tehokkaammin, sovelletaan koko Suomen alueeseen.

- 21 Näin ollen direktiivistä 91/271 seuraa komission mukaan, että typpi on jälkikäsiteltävä Suomen kaikissa Itämeren rannikolla ja Itämeren valuma-alueilla sijaitsevien yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoissa.
- 22 Komission mukaan direktiivin 91/271 tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että kaikki yli 10 000 avl:n taajamien jätevedet, jotka virtaavat Itämereen, olisi käsiteltävä sekä fosforin että typen osalta. Tällainen käsittely vähentäisi typen kulkeutumista Itämeren keskialueelle, Suomenlahdelle, Saaristomerelle ja Selkämeren paikallisille alueille ja vähentäisi näin ollen näiden alueiden rehevöitymistä. Komission mukaan Suomen viranomaiset eivät ole osoittaneet, että päätöksellä jättää typen jälkikäsittelemättä kaikissa asianomaisissa jätevedenpuhdistamoissa ei olisi vaikutusta mainittujen alueiden rehevöitymiseen.
- 23 Suomen tasavalta toteaa, että kaikkien Suomen taajamien jätevedet käsitellään biologis-kemiallisissa jätevedenpuhdistamoissa ja että näillä puhdistamoilla on oltava ympäristölupa. Tämän lupamenettelyn olennainen osa on alueellisten ympäristökeskusten kuuleminen, ja viimeksi mainittujen tehtävänä on esittää typen poistoa silloin, kun se on ympäristönsuojelun kannalta tarpeen. Kukin ympäristölupa tarkistetaan säännöllisesti, ja tässä yhteydessä arvioidaan typen poiston tarve paikalliset olosuhteet huomioon ottaen direktiivissä 91/271 säädetyn mukaisesti.
- 24 Suomen tasavalta toteaa, että suurimmassa osassa sen sisävesiä, jotka koostuvat järvistä ja joista, typpellä ei ole vaikutusta rehevöitymiseen, koska rehevöitymistä säätelevä ravinne on fosfori. Suomen tasavalta katsoo, että typpikään ei ole kaikilla Suomen merialueilla rehevöitymistä säätelevä ravinne.

- 25 Suomen tasavalta katsoo näissä olosuhteissa, että direktiivissä 91/271 ei edellytetä, että typen poisto olisi tehtävä kaikkien yli 10 000 avl:n taajamien jätevesien osalta. Suomi katsoo, että direktiivin liitteessä I olevan taulukon 2 mukaan typen poiston tarve riippuu ”paikallisista olosuhteista”. Suomi toteaa, että komissio ei ole esittänyt todisteita siitä, että kansalliset viranomaiset eivät ole direktiivin 91/271 sitä edellyttäessä myös vaatineet typen poistoa sellaisen harkinnan yhteydessä, joka kunkin yli 100 avl:n taajaman yhdyskuntajätevesiä käsittelevän jätevedenpuhdistamon osalta toteutetaan myönnettäessä tai uusittaessa kansallisen lainsäädännön mukaisesti edellytettyä ympäristölupaa.
- 26 Suomen tasavalta toteaa lisäksi, että direktiivin 91/271 liitteessä I olevassa taulukossa 2 tarkoitetut ”paikalliset olosuhteet” rajautuvat siihen vesialueeseen, jossa jätevedenpuhdistamon päästöistä voi aiheutua direktiivissä tarkoitettua haittaa. Suomen näkemyksen mukaan lisäksi vaatimus siitä, että typpeä olisi kaikissa tapauksissa poistettava tässä taulukossa määriteltyjen arvojen mukaisesti riippumatta sen vaikutuksista vesistöön, on suhteellisuusperiaatteen vastainen.
- 27 Suomen tasavalta esittää lisäksi kolme pääasiallista argumenttia perustellakseen käytäntönsä, joka perustuu typen vähentämistä koskevan tarpeen arvioimiseen tapauskohtaisesti kunkin sellaisen jätevedenpuhdistamon osalta, jolla on kansallisen ympäristölainsäädännön nojalla oltava ympäristölupa. Tämä jäsenvaltio toteaa ensinnäkin, että on tilanteita, joissa typen poistolla yhdyskuntajätevesistä ei ole vaikutusta Itämeren rehevöitymiseen, koska typpeä pidättyy jokiin ja järviin. Toiseksi ei ole suljettu pois, että typen poistolla joissain tilanteissa saattaa olla vesien tilaa heikentävä vaikutus, erityisesti sen takia, että se voi johtaa haitallisten levien kukintojen lisääntymiseen. Suomen tasavalta toteaa kolmanneksi, että Perämerestä – joka ei osoita merkkejä rehevöitymisestä ja jossa tyyppi ei ole rajoittava ravinne – kulkeutuu typpeä muille merialueille vain vähäisiä määriä, joten kyseisestä kulkeutumisesta ei voida katsoa aiheutuvan direktiivissä 91/271 tarkoitettua haittaa kyseisillä alueilla.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 28 Direktiivin 91/271 5 artiklan 2 kohdasta käy ilmi, että kaikki yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedet, jotka virtaavat haavoittumiselle alttiisiin vesistöihin, on käsiteltävä 4 artiklassa säädettyä tehokkaammin viimeistään 31.12.1998 alkaen.
- 29 Yhteisöjen tuomioistuin on tältä osin jo katsonut, että direktiivin 91/271 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettun johtamisen kannalta on merkityksetöntä, virtaavatko nämä jätevedet suoraan vai välillisesti haavoittumiselle alttiille alueelle (ks. vastaavasti asia C-396/00, komissio vastaan Italia, tuomio 25.4.2002, Kok., s. I-3949, 29–32 kohta). Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 72 kohdassa, tämä vastaa EY 174 artiklan 2 kohdassa määritettyä yhteisön ympäristöpolitiikan korkeaa suojelutasoa.
- 30 Direktiivin 91/271 liitteessä II olevan A kohdan mukaan haavoittumiselle alttiiden alueiden määrittely voi perustua rehevöitymiseen, juomaveden valmistukseen tai muihin direktiiveihin perustuviin vaatimuksiin.
- 31 Käsiteltävänä olevassa asiassa on riidatonta, että Suomen tasavalta määritteli vuonna 1994 kaikki vesistönsä rehevöitymiselle alttiiksi alueiksi ja että kaikki tämän jäsenvaltion jätevedenpuhdistamot päästävät jätevesiä suoraan tai välillisesti näille alueille.
- 32 Direktiivin 91/271 5 artiklan 3 kohdassa määritellään lisäksi, mitkä säännöt koskevat jätevesien jälkikäsittelyä näillä haavoittumiselle alttiilla alueilla. Tästä säännöksestä, kun se luetaan yhdessä niiden säännösten kanssa, joihin siinä viitataan, käy ilmi, että yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoiden sellaisiin haavoittumiselle alttiisiin vesistöihin, jotka ovat rehevöityviä, johdettavien jätevesien on lisäksi täytettävä kyseisen direktiivin liitteessä I olevassa taulukossa 2 esitetyt vaatimukset.

- 33 Yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että näitä vaatimuksia sovelletaan, jollei direktiivin 91/271 liitteessä II olevan A kohdan a alakohdan toisen alakohdan säännöksistä muuta johdu (asia C-280/02, komissio vastaan Ranska, tuomio 23.9.2004, Kok., s. I-8573, 104 ja 105 kohta). Mainitun säännöksen ii alakohdassa säädetään, että sellaisten rannikkovesien osalta, joissa veden on todettu vaihtuvan huonosti tai joihin johdetaan suuria ravinnemääriä, suurten taajamien jätevesien käsittelyyn olisi sisällytettävä fosforin ja/tai typen poisto, ellei voida osoittaa, että poistolla ei ole vaikutusta rehevöitymiseen.
- 34 Kyseisen direktiivin liitteessä I oleva taulukko 2 koskee fosforin ja typen poistoa yhdyskuntajätevesistä. Tämän taulukon otsikon mukaan paikallisten olosuhteiden mukaan käytetään yhtä tai kumpaakin muuttujaa. Typen tai fosforin – tai näiden molempien – poisto riippuu näet paikallisista olosuhteista. Jäsenvaltio voi siis päättää, soveltaako se pitoisuuden vai poistotehon arvoa.
- 35 On syytä täsmentää, että komissio ja Suomen tasavalta ovat yhtä mieltä siitä, että Itämeren rehevöityminen on merkittävä ympäristöongelma ja että tätä ilmiötä aiheuttaa typen ja fosforin, jotka ovat kuitenkin meren elämälle välttämättömiä aineita, pitoisuuden kasvu.
- 36 Kuten komissio itse on myöntänyt, typen ja/tai fosforin rehevöitymistä rajoittavat mekanismit vaihtelevat huomattavasti Itämeren eri osissa ja jopa saman alueen sisällä. Rehevöitymisongelmaan ei siis ole olemassa yhtenäistä ratkaisua koko Itämerelle.
- 37 Asianosaisten esittämistä huomautuksista käy ilmi, että yleensä yhtä ravinnetta, oli se sitten fosfori tai typpi, esiintyy vähäisempi määrä suhteessa toiseen ja että tämä vajaus rajoittaa levien tuotantoa. Kyseistä ainetta kutsutaan tämän vuoksi rajoittavaksi tekijäksi. Tietyn alueen vedet voivat olla haavoittumiselle alttiita jommankumman

näistä aineista tai näiden molempien osalta. Mainittujen vesien haavoittumiselle alttiuden mukaan fosforin ja/tai typen vähentäminen voi siis rajoittaa levien tuotantoa.

- 38 Näissä olosuhteissa rehevöitymisen vähentämiseksi soveltuvat toimenpiteet eivät Itämeren yhdessä osassa ole samat kuin toisessa. Direktiivissä 91/271 säädetään tältä osin, että jäsenvaltiot harkitsevat paikallisten olosuhteiden perusteella, mitkä aineet – fosfori ja/tai typpi – osaltaan aiheuttavat rehevöitymistä, ja toteuttavat tämän harkinnan perusteella asianmukaiset käsittelytoimenpiteet.
- 39 Kuten Suomen tasavalta on todennut, direktiivissä 91/271 ei siten automaattisesti edellytetä typen poistoa, vaikka yhdyskuntajätevedenpuhdistamon jätevedet virtaavat haavoittumiselle alttiilla alueella sijaitsevaan purkuvesistöön. Se, että purkuvesistö on haavoittumiselle altis, on yhdessä paikallisten olosuhteiden tutkimisen kanssa peruste, jonka mukaan määräytyy, onko typpeä ja/tai fosforia poistettava.
- 40 Näin ollen ei voida hyväksyä komission tulkintaa, jonka mukaan pelkästään sen perusteella, että yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden jätevedet päätyvät haavoittumiselle alttiille merialueelle, voitaisiin katsoa, että direktiivissä 91/271 edellytetään typen jälkikäsittelyä. Kyseisen direktiivin 5 artiklan 5 kohdan mukaan typen poistoa koskeva velvollisuus riippuu siitä, missä määrin sellaisten yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden jätevedet, jotka sijaitsevat haavoittumiselle alttiiden merialueiden valuma-alueilla, osaltaan aiheuttavat kyseisten merialueiden pilaantumista.
- 41 Rajoittavan tekijän määrittäminen ei liity yksinomaan siihen, onko purkuvesistö haavoittumiselle altis, vaan myös siihen, että jätevedet aiheuttavat tämän vesistön pilaantumista, joten ei voida väittää – kuten komissio tekee –, että koska varsinainen Itämeri on hyvin rehevöitynyt sekä typen että fosforin takia ja koska enemmistö

Suomen sisävesistöistä laskee Itämereen, sekä järviä, jokia että Suomen rannikkovesiä olisi pidettävä haavoittumiselle alttiina molempien aineiden osalta.

42 Näistä seikoista seuraa, että toisin kuin komissio väittää, direktiivissä 91/271 ei säädetä yleistä velvollisuutta jälkikäsitteilyyn typen osalta jokaisesta yli 10 000 avl:n taajaman yhdyskuntajätevedenpuhdistamosta peräisin olevien jätevesien osalta.

43 Koska direktiivissä 92/271 velvoitetaan fosforin ja/tai typen poistoon paikallisten olosuhteiden mukaan eli sen perusteella, onko vesistö haavoittumiselle altis yhden näistä ravinteista tai niiden molempien osalta, ja sen perusteella, aiheuttavatko jätevedet kyseisen vesistön pilaantumista, voidaan kysymyksessä olevia jätevedenpuhdistamoja, joiden jätevedet virtaavat samalle valuma-alueelle, tarkastella yhdessä.

44 Samalla haavoittumiselle alttiin alueen valuma-alueella sijaitsevien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden jätevesiä, virtaavatpa ne valuma-alueelle suoraan tai välillisesti, koskevat direktiivin 91/271 5 artiklan 5 kohdan mukaan haavoittumiselle alttiin alueisiin sovellettavat vaatimukset vain siltä osin kuin nämä jätevedet osaltaan aiheuttavat tämän alueen pilaantumista. Näiden jätevesien ja haavoittumiselle alttiiden alueiden pilaantumisen välillä on siis vallittava syy-yhteys.

45 Näiden seikkojen valossa on tutkittava, onko komissio näyttänyt toteen tällaisen yhteyden olemassaolon.

46 On palautettava mieleen, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 226 artiklan mukaisessa jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämisestä koskevassa menettelyssä komission on näytettävä toteen, että jäsenyysveloitteita on jätetty väitetyllä tavalla noudattamatta. Juuri komission on esitettävä yhteisöjen tuomioistuimelle kaikki ne seikat, jotka ovat välttämättömiä, jotta yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia, onko jäsenyysveloitteita jätetty noudattamatta, eikä se voi nojautua olettamuksiin (ks. mm.

asia 96/81, komissio v. Alankomaat, tuomio 25.5.1982, Kok., s. 1791, 6 kohta ja asia C-135/05, komissio v. Italia, tuomio 26.4.2007, Kok., s. I-3475, 26 kohta).

- 47 Kun komissio on esittänyt riittävästi näyttöä, jonka perusteella voidaan osoittaa vastaajana olevan jäsenvaltion alueella tapahtuneiden toiseikkojen paikkansapitävyys, tämän jäsenvaltion asiana on kiistää esitetyt tiedot ja niistä tehtävät päätelmät perustellusti ja yksityiskohtaisesti (ks. vastaavasti asia 272/86, komissio v. Kreikka, tuomio 22.9.1988, Kok., s. 4875, 21 kohta ja asia C-365/97, komissio v. Italia, tuomio 9.11.1999, Kok., s. I-7773, 84 ja 86 kohta).
- 48 On todettava, kuten asiakirja-aineistosta ilmenee, että Suomen jätevedenpuhdistamot sijaitsevat valuma-alueilla, joiden purkuvesistöt ovat ensiksi Pohjanlahti, joka itsessään jakautuu kahteen merialueeseen eli Perämereen ja Selkämereen, toiseksi varsinainen Itämeri ja kolmanneksi Suomenlahti.
- 49 Näin ollen on tutkittava, onko komissio näyttänyt toteen, että sellaisten yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden, jotka sijaitsevat edellä mainittujen merialueiden valuma-alueilla, typpipäästöt osaltaan aiheuttavat näiden merialueiden pilaantumista.

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamot, joiden jätevedet virtaavat Pohjanlahteen

- 50 Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista, joiden jätevedet virtaavat Pohjanlahteen, eräät johtavat jätevetensä suoraan tai välillisesti Perämereen ja toiset taas johtavat jätevetensä suoraan tai välillisesti Selkämereen. On siis mahdollista tutkia yhdessä niitä kysymyksessä olevia vedenpuhdistamoja, joiden jätevedet virtaavat samalle valuma-alueelle.

– Jätevedenpuhdistamot, joiden jätevedet virtaavat joko suoraan Perämereen tai sen valuma-alueelle

51 Asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että Perämeri on Itämeren ainoa merkittävä alue, joka ei yleisesti ottaen ole rehevöitynyt. Komissio myöntää lisäksi, että fosfori on Perämerellä rajoittava tekijä. Suomen tasavalta toteaa lisäksi, että kun ympäristölupien myöntämisestä vastaava viranomainen katsoo paikallisten olosuhteiden sitä edellyttävän, typen poistoa edellytetään myös Perämeren rannikolla sijaitsevien jätevedenpuhdistamoiden osalta.

52 Näissä olosuhteissa komissio ei ole näyttänyt toteen, että Perämerellä vallitsevien olosuhteiden takia Suomen tasavallan olisi edellytettävä typen jälkikäsitteilyä jokaisessa yli 10 000 avl:n taajaman yhdyskuntajätevedenpuhdistamossa, jonka jätevedet virtaavat Perämereen.

– Jätevedenpuhdistamot, joiden jätevedet virtaavat joko suoraan Selkämereen tai sen valuma-alueelle

53 Asianosaiset ovat eri mieltä yhtäältä siitä, esiintyykö Selkämeressä rehevöitymistä ja miten rajoittava tekijä tällä merellä määritetään, ja toisaalta siitä, kulkeutuuko Pohjanlahdesta peräisin olevaa ja varsinaiseen Itämereen saakka laskeutuvaa typpeä ja mitkä ovat tämän kulkeutumisen mahdolliset vaikutukset.

Rehevöitymisen esiintyminen ja rajoittavan tekijän määrittäminen Selkämerellä

- 54 Suomen tasavallan asiakirja-aineistoon liittämiä tutkimustulosten mukaan Pohjanlahti, Selkämeri mukaan luettuna, on ainoa Itämeren osa-alue, jossa ei esiinny selviä merkkejä rehevöitymisestä.
- 55 Komissio perustaa väitteensä siitä, että typpi on merkittävä rehevöitymistä rajoittava tekijä Selkämerellä, Water Research Centerillä vuonna 2004 teettämäänsä tutkimukseen direktiivin 91/271 täytäntöönpanosta Suomessa (jäljempänä vuoden 2004 tutkimus).
- 56 Tästä tutkimuksesta käy kuitenkin ilmi, että rehevöitymistä ei yleensä pidetä ongelmana Selkämerellä eikä erityisesti Pohjanlahden avovesillä. Kyseisessä tutkimuksessa todetaan lisäksi, että Saaristomeri on rehevöitymisen kannalta siirtymäalue Suomenlahden ja Pohjanlahden välillä. Veden laatu on siellä suureksi osaksi kuvattu tyydyttäväksi.
- 57 Edellä esitetystä seuraa, että komissio ei ole näyttänyt toteen, että typpi olisi merkittävä rehevöitymistä rajoittava tekijä Selkämeren avovesillä.
- 58 Vuoden 2004 tutkimuksessa todetaan rannikkovesistä, että ne kärsivät rehevöitymisestä vähäisen veden vaihtuvuuden ja näiden vesien korkeiden ravinnepitoisuuksien vuoksi. Tutkimuksessa todetaan lisäksi, että Suomen rannikkovesissä typpi tapaa olla rajoittava tekijä.

- 59 Tältä osin on otettava huomioon direktiivin 91/271 liitteessä II olevan A kohdan a alakohdan toisen alakohdan ii alakohta, jossa todetaan, että rannikkovesillä pienistä taajamista tulevalta kuormituksella on yleensä vain vähäinen merkitys, mutta suurten taajamien jätevesien käsittelyyn olisi sisällytettävä fosforin ja/tai typen poisto, ellei voida osoittaa, että poistolla ei ole vaikutusta rehevöitymiseen.
- 60 Suomen tasavalta on todennut, että Pohjanlahden rannikolla sijaitsevien jätevedenpuhdistamoiden osalta jätevesissä olevan typen ei pääsääntöisesti voida katsoa aiheuttavan direktiivissä tarkoitettua haittaa erityisesti typen pidättymisilmion vuoksi.
- 61 Suomen tasavalta on lisäksi todennut – ilman, että komissio olisi esittänyt vastanäyttöä –, että vain 0,3 prosenttia typen kokonaiskulkeumasta Selkämereen on peräisin Perämereen virtaavista yhdyskuntajätevesistä. Tämä jäsenvaltio katsoo lisäksi, että Pohjanlahdella tapahtuvan typen poiston vaikutus varsinaiseen Itämeren rehevöitymistasoon on niin merkityksetön, että sitä ei voida tilastoin kuvata.
- 62 Näissä olosuhteissa on todettava, että komissio ei ole näyttänyt toteen, että Selkämerellä vallitsevien olosuhteiden takia Suomen tasavallan olisi edellytettävä jokaisen sellaisen yli 10 000 avl:n taajaman yhdyskuntajätevedenpuhdistamon jätevesissä olevan typen jälkikäsitteilyä, jonka jätevedet virtaavat Selkämereen.

Pohjanlahdesta peräisin olevan ja varsinaiseen Itämereen laskeutuvan typen kulkeutuminen ja tämän kulkeutumisen mahdolliset vaikutukset

- 63 Komissio väittää, että joka tapauksessa huomattava määrä ravinteita kulkeutuu eri merialtaiden välillä. Suoraan tai välillisesti Perämereen tulevasta typen kokonaiskuor-

mituksesta 62 prosenttia kulkeutuu sitten Selkämereen, joka on merialue, jossa typpi on merkittävä rajoittava tekijä.

- 64 Yhtäältä on totta, kuten komissio ja Suomen tasavalta toteavat, että typen käsittelyä koskevaa velvollisuutta on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti siten, että otetaan samalla huomioon sekä sisävesien että rannikon purkuvesien alttius haavoittumiselle. On kuitenkin otettava huomioon, että valuma-alueen käsitteellä on rajat. Tältä osin on todettava, että komissio myönsi istunnossa, että toisin kuin sen vastauksesta käy ilmi, se ei väitä, että Perämerta ja Selkämerta voidaan pitää varsinaisen Itämeren valuma-alueina.
- 65 Toisaalta on todettava, että Suomen tasavalta ei kiistä sitä, että tyypeä kulkeutuu eri merialueiden välillä, mutta se toteaa, että tällä perusteella ei kuitenkaan voida tehdä sitä johtopäätöstä, että paikalliset olosuhteet edellyttävät typen poistoa kaikissa merialueiden rannikolla sijaitsevissa yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoissa.
- 66 On todettava, kuten yhteisöjen tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta ilmenee, että Itämeri ei ole syvä, mikä ei edesauta vesien vaihtumista. Kuten asiassa C-438/07, komissio vastaan Ruotsi, 6.10.2009 annetun tuomion (Kok., s. I-9517), joka julistetaan samana päivänä kuin tämä tuomio, 77 kohdassa on todettu, Perämeren ja Selkämeren välillä veden vaihtumista rajoittavat Merenkurkun saariston pohjoispuolella sijaitsevat luonnolliset esteet. Perämerta ja Selkämerta nimittäin yhdistävät matalikot, joiden vesien enimmäissyvyys on 25 metriä.
- 67 Näissä olosuhteissa on todettava, että komissio ei ole näyttänyt toteen, että ei olisi olemassa mitään fyysisistä estettä, joka rajoittaisi typen kulkeutumista asianomaisten merialtaiden välillä.

- 68 Kuten julkisasiamies lisäksi on todennut ratkaisuehdotuksensa 93 kohdassa, Selkämeri on tehokas typpinielu.
- 69 Vaikka Pohjanlahden ja varsinaisen Itämeren välillä tapahtuukin typen kulkeutumista, komissio ei ole osoittanut, että se, että Perämerestä ja Selkämerestä valuu vesiä varsinaiseen Itämereen, merkitsisi sitä, että Pohjois-Suomen alueilta kulkeutuisi merkittävä määrä typpisaastetta.
- 70 Tältä osin on todettava, että asianosaiset ovat yksimielisiä siitä, että noin 11 prosenttia Selkämeressä esiintyvän typen kokonaismäärästä virtaa varsinaiseen Itämereen.
- 71 Kuten asiakirja-aineistosta ja Suomen tasavallan istunnossa esittämistä huomautuksista kuitenkin käy ilmi, käsiteltävänä olevassa asiassa merkityksellinen prosenttiosuus on se, joka kuvaa sellaisista yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista, joiden jätevedet virtaavat Pohjanlahteen, peräisin olevan ja Itämereen kulkeutuvan typen määrää. Typen kokonaisvirtaa ei sitä vastoin käsiteltävänä olevassa asiassa voida pitää merkityksellisenä seikkana määritettäessä, onko näistä puhdistamoista peräisin olevan typen osalta suoritettava jälkikäsitteily.
- 72 Asiakirja-aineiston perusteella voidaan todeta, että ravinteet, myös typpi, ovat peräisin monenlaisesta ihmisten toiminnasta ja ne päätyvät lopulta mereen ensiksikin ilmakehään joutuvista päästöistä ja niiden laskeumista, toiseksi rannikolla sijaitsevista pistekuormituslähteistä tai valuma-alueilta, joilta ne kulkeutuvat jokien mukana, ja kolmanneksi hajakuormituslähteiden päästöistä.

- 73 Tältä osin voidaan asiakirja-aineiston perusteella päätellä, että yhtäältä Pohjanlahdessa esiintyvän typen määrästä suuri osa on peräisin hajakuormituslähteiden päästöistä. Toisaalta tässä ryhmässä maatalous on ihmisen toimintaa, joka on vastuussa suuresta osasta typpipäästöjä.
- 74 Tästä seuraa, että yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoista peräisin oleva typen määrä ei vastaa komission mainitsemaa typen määrää.
- 75 Näissä olosuhteissa on vaikea käsittää, mitä komission esittämä 62 prosentin kulkeutumisaste vastaa. Tämä luku ei missään tapauksessa voi vastata yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevesiä käsittelevien jätevedenpuhdistamoiden jätevesien sisältämän typen määrää.
- 76 Suomen tasavalta esitti istunnossa, että typen kulkeutumisprosentti, johon sisältyvät ainoastaan kyseisistä jätevedenpuhdistamoista olevat tämän ravinteen päästöt, on noin 1,2 prosenttia.
- 77 Näissä olosuhteissa komissio ei ole näyttänyt toteen, että sellaisista yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevesiä käsittelevistä suomalaisista jätevedenpuhdistamoista, joiden jätevedet virtaavat Pohjanlahdesta varsinaiseen Itämereen, peräisin olevaa typen kulkeutumista voitaisiin pitää merkittävänä sillä tavoin, kuin on esitetty oikeuskäytännössä, jonka mukaan rehevöityviin vesiin laskevista yhdyskuntajätevesistä syntyvää typpivirtausta on pidettävä merkityksellisenä, jos se edustaa 10:tä prosenttia tai enemmän typen kokonaisvirtauksesta (em. asia komissio v. Ranska, tuomion 75–78 kohta).

- 78 Itämeri-sopimuksessa tarkoitettu Helcom (Helsingin komissio) hyväksyi lisäksi 15.11.2007 Krakovassa pidetyssä ministerikokouksessa Itämeren toimintasuunnitelman (Helcom Baltic Sea Action Plan). Tässä suunnitelmassa, josta keskusteltiin istunnossa, määritellään typpi- ja fosforipäästöjen katto ja typen ja fosforin poistotarve Itämeren eri osissa. Siitä käy ilmi, että Perämeren ja Selkämeren osalta typpeä ei ole tarpeen vähentää.
- 79 Vaikka on totta, että tässä toimintasuunnitelmassa pyritään samanaikaisesti typen vähentämiseen varsinaisessa Itämeressä 94 000 tonnilla vuodessa, on todettava, kuten Suomen tasavalta totesi istunnossa, että tämä vaatimus ei koske tätä jäsenvaltiota. Se koskee sen sijaan niitä valtioita, jotka ovat varsinaisen Itämeren valuma-alueella.
- 80 Tässä tilanteessa komissio ei ole esittänyt näyttöä yhtäältä siitä, että sisävesistä ja Perämeren rannikkovesistä peräisin olevat typpipäästöt osaltaan vaikuttaisivat Selkämeren rehevöitymiseen, eikä toisaalta siitä, että typpi olisi pääasiallinen rehevöitymistä rajoittava tekijä Selkämerellä.
- 81 Kaikki edellä esitetty huomioon ottaen on todettava, että komissio ei ole näyttänyt toteen, että yli 10 000 avl:n taajamien jätevedenpuhdistamoista, joiden jätevedet virtaavat Pohjanlahteen, peräisin oleva typen määrä vaikuttaisi varsinaisen Itämeren rehevöitymiseen. Komissio ei siis ole näyttänyt toteen, että Suomen tasavallan olisi edellytettävä typen jälkikäsittelyä jokaisessa yli 10 000 avl:n taajaman yhdyskuntajätevedenpuhdistamossa, jonka jätevedet virtaavat Pohjanlahteen.

- 82 Näissä olosuhteissa on katsottava, että komissio ei ole näyttänyt toteen, että Suomen tasavalta olisi jättänyt noudattamatta direktiivin 91/271 mukaisia velvoitteitaan siltä osin kuin kysymys on jokaisesta yli 10 000 avl:n taajaman yhdyskuntajätevedenpuhdistamosta, jonka jätevedet virtaavat Pohjanlahteen.

Jätevedenpuhdistamot, joiden jätevedet virtaavat joko suoraan varsinaiseen Itämereen tai sen valuma-alueelle

- 83 Siltä osin kuin kysymys on sellaisten jätevedenpuhdistamoiden jätevesistä, jotka sijaitsevat Suomen eteläisillä maa-alueilla ja jotka käsittelevät sellaisten yli 10 000 avl:n taajamien jätevesiä, jotka sijaitsevat valuma-alueella, jonka vedet valuvat typen osalta haavoittumiselle alttiisiin varsinaisen Itämeren vesiin, Suomen tasavalta toteaa, että typen jälkikäsittely ei ole tarpeen, koska tätä ravinnetta poistuu riittävästi luonnollisen pidättymisilmiön kautta.

- 84 Yhteisöjen tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee tältä osin, että pidättyminen on luonnonmukainen prosessi järvissä ja joissa, jotka vangitsevat suurimman osan tyypipäästöistä ja muuttavat ne harmittomaksi kaasuksi, kuten tapahtuu myös jätevedenpuhdistamoissa typen poistamiseksi käytetyssä menettelyssä. Pidättymistä tapahtuu erityisesti allasmuodostumissa, joissa veden virtaus hidastuu ja veden viipymä on tyypillisesti vuosia. Pidättymistä tapahtuu siten, että typpeä poistuu joko orgaanisen aineen mukana järvi-altaiden pohjasedimentteihin tai pieneliöiden aikaansaaman nitrifikaatio-denitrifikaatio-prosessin kautta typpikaasuna ilmakehään.

- 85 Komissio ei kiistä, että pidättyminen on vedessä tapahtuva kemiallinen prosessi, joka vähentää typpipitoisuutta, mutta toteaa, että tätä prosessia ei voida käyttää sen sijasta, että jätevedenpuhdistamot poistavat typpeä direktiivissä 91/271 tarkoitetuin tavoin,

koska tämä olisi vastoin ennalta varautumisen periaatetta. Komissio katsoo lisäksi, että typen pidättymisprosessi ei poista typpeä pysyvästi ja että siihen vaikuttavat kausivaihtelut.

- 86 On todettava ensiksi, että mikään direktiivin 91/271 säännöksistä ei estä sitä, että typen luonnollista pidättymistä voitaisiin pitää menetelmänä typen poistamiseksi yhdyskuntajätevesistä.
- 87 Komission väitteestä, jonka mukaan typen pidättymisprosessi on liian epävakaata huomioon otettavaksi, on todettava, että Suomen tasavalta on – komission esittämättä tältä osin vastaväitteitä – huomauttanut, että laskelmissa, jotka on tehty ainetaseisiin perustuen niillä vesistöalueilla, joihin pidättymistä koskevat analyysit perustuvat, on otettu huomioon sekä typpeä vedestä poistavat että lisäävät prosessit. Suomen tasavallan mukaan on siis otettu huomioon denitrifikaatio, typen pidättyminen sedimenttiin, sinilevien suorittama ilmakehän typen sitominen ja typen vapautuminen sedimentistä takaisin veteen. Suomen tasavalta on lisännyt, että hydrologialtaan poikkeukselliset vuodet eliminoidaan laskelmissa esittämällä tulokset usean vuoden keskiarvoina.
- 88 On lopuksi muistettava, kuten tämän tuomion 44 kohdassa on todettu, että jätevesien ja haavoittumiselle alttiiden alueiden pilaantumisen välillä on oltava riittävä syy-yhteys. Vaikka näin ollen varsinaisen Itämeren vedet kärsivät rehevöitymisestä erityisesti typen vuoksi, on niin, että kaikilta näiltä puhdistamoilta ei tule edellyttää typen jälkikäsittelyä niin kauan kuin komissio ei ole näyttänyt toteen, että yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoiden typpipäästöt, jotka virtaavat varsinaiseen Itämereen, osaltaan vaikuttavat tämän meren rehevöitymiseen.
- 89 Kuten lisäksi julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 82 kohdassa, direktiivin 91/271 liitteessä I olevassa taulukossa 2 ei vaadita jälkikäsittelyn yhteydessä täydellistä puhdistamista, vaan typen suhteen 10 000–100 000 avl:n taajamien osalta vähennystä,

jonka perusteella voidaan saavuttaa 15 mg/l:n arvo tai vähintään 70–80 prosentin vähennys. Välillinen typpipäästö typen osalta haavoittumiselle alttiisiin vesistöihin synnyttää siis velvollisuuden poistaa typpeä vain, jos jätevedenpuhdistamolta yli 30 prosenttia yhdyskuntajäteveden sisältämästä tyypestä päätyy haavoittumiselle alttiille alueelle.

- 90 On siis ratkaistava, onko komissio näyttänyt toteen, että kunkin yli 10 000 avl:n taajaman yhdyskuntavesijätepuhdistamon jätevedet, jotka virtaavat suoraan varsinaiseen Itämereen tai sen valuma-alueelle, eivät ole näiden säännösten mukaisia.
- 91 Ensiksi – kuten Suomen tasavalta toteaa – tämän jäsenvaltion alueella on runsaasti järviä ja jokia. Suomen tasavalta on myös todennut, että Suomessa sisävedet muodostavat usein vesireittejä, joissa lyhyet joet yhdistävät useita toisiaan seuraavia järviä ennen vesien purkautumista rannikkovesiin, mitä komissio ei ole kiistänyt. Näin ollen on todettava, että Suomen alueen luonnolliset ominaispiirteet vaikuttavat typen pidätykselle suotuisilta.
- 92 On todettava toiseksi, että Suomen tasavalta katsoo, että suurimmassa osassa järvistä ja joista tyypellä ei ole vaikutusta rehevöitymiseen, koska rehevöitymistä säätelevä ravinne on fosfori. On todettava, että komissio ei ole kyennyt kumoamaan tätä argumenttia.
- 93 Kolmanneksi Suomen tasavalta on todennut – ilman, että komissio olisi esittänyt vastaväitteitä –, että klassinen jätevedenpuhdistamo, jossa on valmiudet mekaanista, biologista ja kemiallista puhdistusta varten, poistaa aina jonkin verran typpeä, vaikka se ei olekaan erityisesti varustettu tähän tarkoitukseen. Tällainen puhdistamo poistaa typpeä keskimäärin 30 prosenttia.

94 Edellä esitetyn ja asianosaisten toimittamien teknisten ja luonnontieteellisten tietojen valossa komissio ei ole siltä osin kuin kysymys on sellaisten jätevedenpuhdistamoiden jätevesistä, jotka virtaavat suoraan tai välillisesti varsinaiseen Itämereen, näyttänyt toteen, että yhteisvaikutuksella, joka syntyy jätevedenpuhdistamoiden suorittamasta typen poistosta yhtäältä ja luonnollisesta pidättymisestä toisaalta, ei voitaisi saavuttaa direktiivissä 91/271 edellytettyä typen poiston vähimmäismäärää.

95 Näin ollen on todettava, että komissio ei ole esittänyt todisteita siitä, että Suomen tasavalta olisi jättänyt noudattamatta direktiivin 91/271 mukaisia velvoitteitaan siltä osin kuin kysymys on jokaisen yli 10 000 avl:n taajaman yhdyskuntajätevedenpuhdistamoinen jätevesistä, jotka virtaavat suoraan tai välillisesti varsinaiseen Itämereen.

Jätevedenpuhdistamoiden jätevedet, jotka virtaavat joko suoraan Suomenlahteen tai sen valuma-alueelle

96 Siltä osin kuin on kysymys Etelä-Suomen sisämaassa sijaitsevien jätevedenpuhdistamoiden, jotka käsittelevät valuma-alueella, jonka vedet johtuvat Suomenlahden typen osalta haavoittuviin vesiin, sijaitsevien taajamien jätevesiä, Suomen tasavalta toteaa, että typen jälkikäsittely ei ole tarpeen, koska luonnollinen pidättyminen mahdollistaa tämän ravinteen riittävän poistamisen.

97 Tältä osin on todettava, että tämän tuomion 84–94 kohdassa esitetyt sellaisia jätevedenpuhdistamoja koskevat toteamukset, joiden jätevedet virtaavat suoraan tai välillisesti varsinaiseen Itämereen, ovat soveltuvin osin sovellettavissa niihin jätevedenpuhdistamoihin, joiden jätevedet virtaavat suoraan tai välillisesti Suomenlahteen.

- 98 Suomen tasavalta toteaa, että pidättymisilmiön vuoksi järvien ja jokien rannoilla sijaitsevien jätevedenpuhdistamoiden käsittelemässä jätevedessä esiintyvä typpi ei kulkeudu suuressa määrin Suomenlahteen, jossa se voisi aiheuttaa vahinkoa. Tämä jäsenvaltio on todennut, että typpeä pidättyy suomalaisissa järvissä 19–82 prosenttia, eikä komissio ole tätä kiistänyt eikä esittänyt vastanäyttöä tältä osin.
- 99 Tämän tuomion 78 kohdassa mainitussa Itämeren toimintasuunnitelmassa tosin todetaan, että Itämeri-sopimuksen sopimuspuolten on poistettava 6 000 tonnia typpeä Suomenlahdesta. Koko Itämeren osalta Suomen tasavallan osalle tuleva typpikuormituksen vähentäminen on kuitenkin vain 1 200 tonnia vuodessa.
- 100 Suomen tasavalta korostaa lisäksi, että Suomen ihmisperäisestä kokonaiskuormituksesta yhdyskuntajätevesien typen osuus on noin 15 prosenttia. On todettava, että tätä toteamusta vahvistavat asiakirja-aineistoon liitetyissä tutkimuksissa esitetyt päätelmät, joiden mukaan maatalous on suuressa määrin vastuussa Suomenlahden pilaantumisesta.
- 101 Näin ollen on todettava, että komissio ei ole näyttänyt toteen, että typpipäästöt yli 10 000 avl:n taajamien jätevedenpuhdistamoiden jätevesissä, jotka virtaavat joko suoraan Suomenlahteen tai sen valuma-alueelle, vaikuttaisivat osaltaan merkittävästi Suomenlahden rehevöitymiseen. Kuten tämän tuomion 46 kohdassa on todettu, komission tehtävänä on käsiteltävänä olevassa asiassa esittää tällainen näyttö.
- 102 Näin ollen ei ole näytetty toteen, että Suomen viranomaisten olisi edellytettävä typen jälkikäsitteilyä yli 10 000 avl:n taajamien yhdyskuntajätevedenpuhdistamoissa, joiden jätevedet virtaavat joko suoraan Suomenlahteen tai sen valuma-alueelle.

103 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että komission kanne on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

104 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska Suomen tasavalta on vaatinut, että komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, ja koska komissio on hävinnyt asian, tämä on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Saman artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla Ruotsin kuningaskunta, joka on asiassa väliintulijana, vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Kanne hylätään.**

- 2) Euroopan yhteisöjen komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

- 3) Ruotsin kuningaskunta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Allekirjoitukset